

Terijoen sankaripatsas.

SUOMALAINEN TERIJOKI

Olemme tämän osaston nimeksi ottaneet „Suomalainen Terijoki”. Emme tällä suinkaan tarkoita sitä, että tämä seutu pohjaltaan koskaan olisi ollut muuta kuin suomalainen. Mutta vaikka jo edellisessä osassa olemme osoittaneet, että alla suurienkin vaikeuksien on tämä seutu säilyttänyt suomalaisen sydämen, puutteellisilla voimillaan taistellut kansallisuutensa puolesta, olemme katsoneet tarpeelliseksi erikoisemmin tässä osastossa käsitellä niitä laitoksia ja harrastuksia, joita on ollut vaikea sijoittaa toisten osastojen yhteyteen.

Tärkein näistä epäilemättä on seurakunnan perustaminen ja kirkon rakentaminen. Terijoki kuului ennen Kivennavan seura-

kuntaan — seurakunta lienee perustettu jonkun verran ennen vuotta 1445. Ajatus perustaa oma seurakunta Terijoelle, virisi vuonna 1895—96. Ensimmäinen toimikunta ei saanut asiaa eteenpäin. Terijoella alettiin asiaan käydä tarmokkaammin käsiksi 1902. Eräs kirjoitus oli „Karjala”-lehdessä, missä kysyttiin, miksi ei toimita mitään. Ukot pitivät tämän kirjoituksen johdosta „pikkuneuvotteluja” m. m. Holttisella, Hinzellillä ja Paavolaisella. Seuraus oli tästä, että yleinen kokous kutsuttiin kansakoululle. Siitä läksi asia alulle. Mainitsemme vaan, että ensi aluksi tuli Terijoelle väliaikainen pastori, jumalanpalveluksia pidettiin kansakoululla ja asiaa vähitellen kypsytettiin. Oli alkujaan ajateltu muodostaa seurakunta yhdessä Kuokkalan ja Raivolan kanssa. Siitä luovuttiin. Hautausmaa saatiin valtiolta Ruostesuon lähelle, noin 6 km. Terijoelta. Kirkon piirustukset tilattiin J. Stenbäckiltä. Hän rakensi myös kirkon ja vihittiin kirkko joulukuussa 1908. Muutamista kirkon yhteydessä olevista asiasta on mainittava Diakonissa, ja sairashoitotoimi on ollut järjestettynä kirkkotoimikunnan puolesta ja on se työ, ollut hyvin siunauksellista. Ompeluseura toimi urkujen hyväksi. Laulun harrastusta on herättänyt kirkkokuoro. Sitäpaitsi on kirkonpalvelijoiden taholta saatu arvokasta apua edistysharrastuksille. Kun jumalanpalveluksissa on muistutettu seurakunnalle hyvän käytöksen ja kansalaissivistyksen sekä siveellisyyden merkitystä, voidaan sanoa, että valistuksen asiaa on suuresti edistetty. Raittius-harrastusta on papisto uskollisesti edistänyt, kansallisen ja valtiollisen itsetunnon herättäminen on ollut yksi sen kalleimpia sydämen asioita. Venäläisen sorron aikana sai jumalanpalveluksista lohtua ja toivoa sydämeensä, vapauden saavuttamisen jälkeen on niiden avulla usealle selvennyt uuden aseman velvoitus.

Tänä vuonna on hankittu oma pappila ja on seurakuntatyö yhä syvälistynyt ja voimistunut.

Tärkeä työ on myöskin Terijoen suomalaisuuden vahvistamisen hyväksi tehty Terijoen kunnan taholta. Terijoen kunta päätettiin perustaa 1904 ja aloitti se toimintansa 1 p:nä toukokuuta 1909. Alussa sen toiminta oli hyvin vaatimatonta, mutta vähitellen se voimistui, ollen nykyään hyvin ajanmukaista ja suurpiirteistä. Sen monista aloitteista mainitsemme tässä muutamia piirteitä. Kaunis n. s. Palokunnan puisto, jossa venäläiset isännöitsivät, hankittiin kunnalle. Kulkukaupan järjestämiseksi hankittiin kunnalle kaksi toritonttia. Yhtesimetsähanke pantiin vireille jo 1912, mutta se raukesi. Kunnan kantakirjasto perustettiin. Terveystenhoito- ja rakennusjärjestelmä laadittiin. Kunta joutui yhdenvartaisuuslakirettelöihin, mutta ei sitä saatu nöyrytymään.

Terijoen kirkko.

Viime vuosien toimenpiteistä voimme mainita kunnan sairaalan perustamisen, kunnan lääkärin ja sairaanhoitajattaren ottamisen, vaivaistalon ja orpokodin ostamisen. Aivan erikoisen seutua kohottavan työn on kunta tehnyt, ottamalla alotteen Terijoen Seurahuoneen perustamiseen. Tätä lempilastaan on kunta hellien kohdellut, uhraten siihen varsin huomattavasti varoja. Valistus- ja urheiluharrastukset ovat saaneet kunnalta aina auliisti avustusta. Kunnan kanslia on nyt ajanmukaisesti sisustettuna ja järjestettynä.

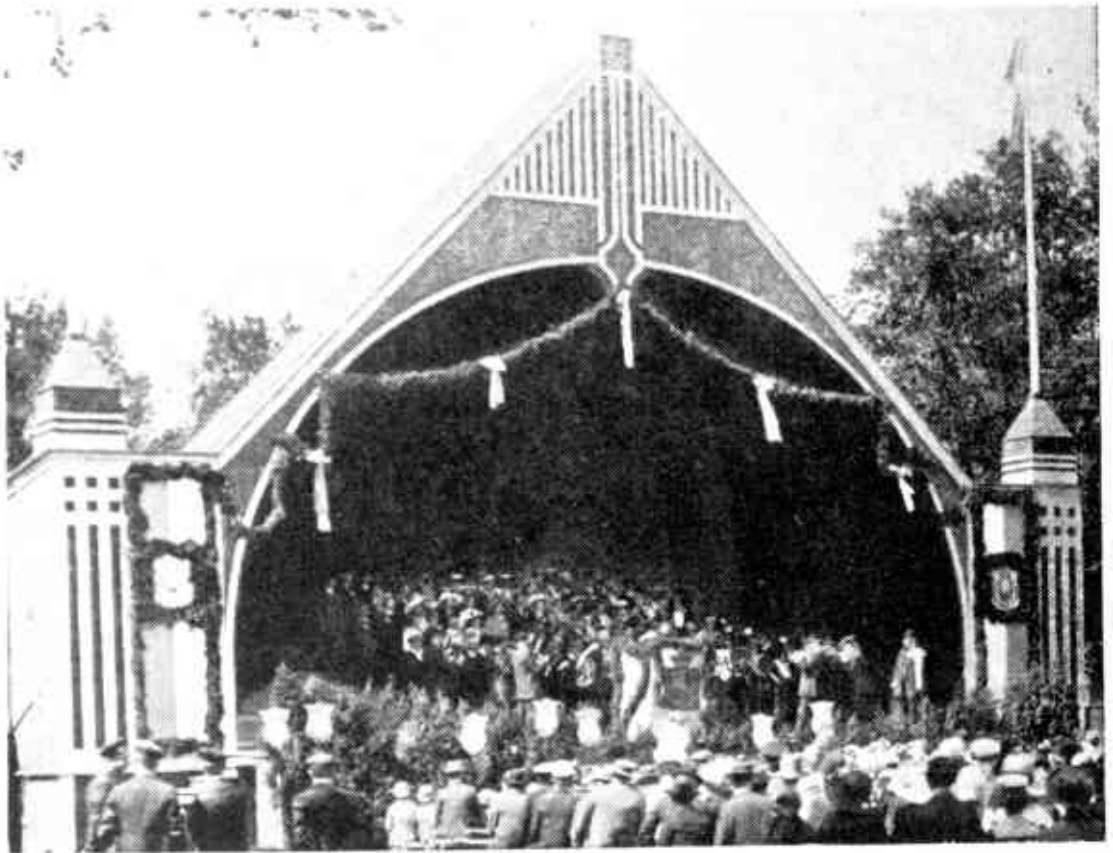
Voimme todeta, että Terijoen kunta on aina toiminut suomalaisuuden ja terveen edistyksen merkeissä.

Suomalaisen Terijoen vaiheet eivät olisi täysin kerrotut, jos emme mainitsisi sen osuutta vapaustaisteluun. Suurlakon puhjettua 1905 annettiin terijokelaisille hyvinkin tärkeät tehtävät: räjäyttää sillat Raivolan—Rajajoen välillä. Asia järjestettiin, miehet olivat jo paikoillaan, mutta erään helsinkiläisen ylioppilaan varomattomuuden tähden asia raukesi. Innostuneita kokouksia pidettiin, asemalta vedettiin Venäjän viiri alas, siitä revittiin pois punainen osa ja sinivalkoisena viirinä se eläköönhuutojen kaikuessa lipputankoon kohotettiin.

Mitä viimeiseen vapaussotaan tuli, joutui Terijoki paljon kärsimään. Jo heti alussa, 24 p:nä tammikuuta, miehitti Kaljusen suuri punakaartilaisjoukko Terijoen aseman ja „vallankumous” alkoi. Se oli kauhein aika. Useita henkilöitä raahattiin asemalle ja ammuttiin. Toisilta kiristettiin suuria lunnaita. Ryöstöjä tapahtui. Punaiset oĳivat toivorikkaita. „Suur-kenraali” Kaljunen vietti hovielämää omine hovineitosineen. Mutta 23 p:nä huhtikuuta tämä loru loppui ja tapahtui Terijoen valtaus. Punaiset pakenivat amatsooneineen „uuden yhteiskunnan” palkan jentusta Pietarissa jatkamaan. Lähtiessään he aikoivat räjäyttää Terijoen aseman, mutta se raukesi. — Kapinan aikana oli terijokelaisia päässyt kulkemaan valkoiselle rintamalle, osa pakeni Pietariin ja Inkerinmaalle.

Suojeluskunta perustettiin heti Terijoen valtauksen jälkeen. Suojeluskuntaa oli ajateltu jo 1917, mutta ei siinä onnistuttu. Terijoen sankaripatsas paljastettiin 3 p:nä syyskuuta 1922.

Suuri merkitys Terijoen suomalaisuuden voimistumiseen on myös niillä viidellä laulu-, soitto- ja urheilujuhalla, joita täällä on vietetty. Etenkin niillä, jotka vietettiin vuosina 1910 ja 1913, olihan venäläinen sorto silloin mitä raskain. 1910 juhlasta kir-

Laululava Seurahuoneenpuistossa.

joitti „Novoje Vremja” m. m.: „Terijoen juhlat ovat liitto Venäjän jakamattomuutta vastaan: Suomalaiset ovat laulavinaan, mutta todellisuudessa he lataavat pyssyjään”. Maan omat lehdet antoivat tästä, niinkuin muistakin juhlista, myötätuntoisia lausuntoja ja „St. Petersburgs Zeitung” kirjoitti 1910 juhlasta, että se: „salli tehdä silmäyksen Suomen kansan sielun syvyyteen, kansan, joka vaikeissa oloissa eläen omin voiminsa on kehittänyt omintakeisen itsenäisen sivistyksen, jonka ainoastaan voi hävittää kansan oma tuho, mutta ei koskaan ulkoapäin tuleva hyökkäys”. Ja „Rjetsch” kirjoittaa innostuneesti: „Matkustakaa Suomeen 30 virstan päähän Pietarista, ja te tulette vakuutetuksi, että se ei ole kuvernementti, vaan kansa”.